

... .. Ἀπό τήν Ποντιακή λαογραφία

... .. Σ Η Μ Α

0.- Ἀνάσταση ποντιακῆς ψυχῆς... Ἀναστήλωση ἐθνικοῦ καί πνευματικοῦ συμβόλου ὃ Φροντιστήριον Τραπεζοῦντος. Κείμενο Στάθη Εὐσκαθιάδης. Στῆ λύρα ὁ Γιωργούλης.

... .. τό σῆμα σβῆνει

0.- Μέσ' στό βαθύ τόν ὄρθρο ἀπόψε θά σημάνουν γλυκά οἱ καμπάνες τοῦ Χριστοῦ τήν ἀνάσταση. Πάλι οἱ καρδιές θά σκιρτήσουν καί ἡ σιέφη θά στοχαστῇ μέ προσοχή. Κάθε φορά μέ τήν Ἀνάσταση τά ὄνειρα τοῦ Γένους θερμαίνονται, ἀναπολοῦνται τάπερασμένα μεγαλεῖα τοῦ ἔθνους καί στερεώνεται ἡ πίστη στά πεπωμένα τῆς Φυλῆς.

Ἐνδοξες οἱ παραδόσεις τοῦ ἔθνους, πού συνεχίζονται καί κατὰξιώνουν τό ἐλληνικό γένος. Καί ἦταν τόση ἡ ἀκτινοβολία τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος, πού ἡ δόξα τῆς Ἑλλάδας ἀγκάλιασε ὅλη τήν οἰκουμένη. Ἔτσι ἔλαμψε τό φῶς τό ἐλληνικό καί σέ μιά χώρα μακρινή, στήν μυθική χώρα τῶν Κόλχων μέ τόν φιλόξενο βασιλιά Αἰζήτη, μέ τούς μυθροδάτες στά κατοπινά χρόνια, τούς μεγάλους Κομνηνοὺς ὕστερα. Εἶναι ὁ Εὐξείνιος Πόντος.

... .. Λ Υ Ρ Α ὀυπόκριση)... ..

Ἦταν πρόσταγμα τῆς μοίρας νά πέση ἡ Κωνσταντινούπολη στά χέρια τῶν ἀπίστων. Καί ἔμεινε τότε ἕνα τελευταῖο προπύργιο τοῦ ἐλληνισμοῦ, ὁ Εὐξείνιος Πόντος, τό κράτος τῶν Κομνηνῶν, ἐκεῖ μονάχα ὑπῆρχε Ἑλλάδα, ὅμως δέν ἄργησε νά ἀπλωθῇ καί ἐκεῖ τό μαῦρο σύννεφο. Τό 1461, ὁκτώ χρόνια μετά τήν Κωνσταντινούπολη, πέφτει καί ἡ Τραπεζοῦντα, ἡ πρωτεύουσα τῆς Αὐτοκρατορίας τῶν Κομνηνῶν, πού ἦταν πρωτεύουσα τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἀπό τή ἐποχή τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Καταστρέφεται ἔτσι καί τό τελευταῖο προπύργιο τοῦ ἐλληνισμοῦ μέ κέντρο τήν Τραπεζοῦντα, τήν ἐλληνίδα πόλη στά βάθη τῆς Ἀνατολῆς, τόν φωτεινό φάρο τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος....

... .. ἡ λύρα σταματᾷ

0.- Πρὶν ἀπό τήν πτώση τῆς Τραπεζοῦντας ἡ καλλιέργεια τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων ἔφτασε στό κορύφωμα τῆς δόξας, ὅμως μετά ἀπό τήν πτώση καί μέχρι τό 1600 βαρὺ σιοτάδι ἀπλώθηκε....

Ὅμως ἀντιστεκόταν ἡ ἐλληνική ψυχὴ στόν Πόντο. Ἡ ψυχὴ τῶν ἐλληνοποντίων δέν αἰσθάνθηκε ἡττημένη ποτέ. Μά καί ἡ καλλιέργεια τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων δέν σταμάτησε. Μεγάλη ἀνήκει τιμὴ καί δόξα στίς ἱερές μονές τοῦ Πόντου, ὅπου αἱ ἱερομόναχοι δέν ἀσκήτευαν μονάχα στόν

ναό τοῦ Θεοῦ, μά καί στόν ναό τῆς ἰδέας τοῦ Γένους, θυσίαζαν ὁλοκληρὴ τὴν ζωὴ τους στόν βωμό τοῦ Ἔθνους καί θέρμαιναν κάθε φορά τὴν ἐλπίδα γιὰ τὴν Ἀνάστασι τοῦ Γένους .

Κάθε φορά μέ τὴν Ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ οἱ ἐλπίδες γιὰ τὴν ἀνάστασι τοῦ Γένους ἀναφτερόνουνταν. Καί δέν ἀργήσε πάλι κάποιο πρόσταγμα τῆς μοίρας καί ἦταν τούτη τῇ φορά εὐνοϊκό. Ἔτος 1673. Κάποιος ἀποστολὸς τοῦ Ἔθνους ^{ὁ Σεβαστὸς Κυβερνήτης} ἰδρύει στήν Τραπεζοῦντα τὸ ἀνώτατο πνευματικὸ ἐκπαιδευτήριον μέ τὸ ὄνομα " Φροντιστήριον Τραπεζοῦντος ". Καί ἀπὸ τότε ὁ ἐθνικός καί πνευματικός αὐτός φάρος φωτίζει τὸν νοῦ καί τὴν ψυχὴ τῶν ἑλληνοποντίων....

Ἀξίζει νὰ ἀναφέρωμε ἐδῶ μέ λίγα λόγια τὴν τελετὴ τοῦ Φροντιστηρίου τῆς Τραπεζοῦντος μέ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἀπονομῆς τῶν ἀπολυτηρίων στοὺς ἀποφοίτους. Τιμοῦσαν τούτη τὴν γιορτὴ καί οἱ τουρκικὲς ἀρχὲς ἀκρόμα. Μά ἡ γιορτὴ δέν ἦταν ἀπλὴ σχολικὴ τελετὴ. Ἦταν ἐθνικὴ μυσταγωγία στήν οὐσία της κι' ἄς μὴ τὸ ὑποφιάζονταν οἱ ἀπιστοί. Οἱ ἐκφωνοῦμενοί λόγοι ἦταν σκιρτήματα τῆς καρδιάς, φτερουγίσματα τῆς ψυχῆς καί φεγγοβολαὲς τοῦ πνεύματος, πίστη στό Ἔθνος....

Ἦταν τόση ἡ πνευματικὴ ἀπόδοσις στό Φροντιστήριον τῆς Τραπεζοῦντος, ὥστε ὁ ἀπόφοιτός του εἶχε τὸ προνόμιον νὰ ἐγγράφεται χωρὶς εἰσαγωγικὲς ἐξετάσεις στό πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν καί σ' ὅλα τὰ ἰσότιμα μέ αὐτὸ πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης. Ἡ ἐπιστημονικὴ κατάρτισις τῶν καθηγητῶν τοῦ Φροντιστηρίου, τὸ ἥθος, ἡ ἀφωσίωσις στό καθῆκον καί πρό παντός ἡ βαθειὰ συναίσθησις τῆς ἀποστολῆς των ὡς ἐθναποστόλων, τοὺς καθιστοῦσε ἀληθινούς στηλοβάτες τοῦ Γένους, ἐγγυητές γιὰ τὴν συνέχισις τῶν ἐθνικῶν καί θρησκευτικῶν παραδόσεων τοῦ Ἔθνους. Ἀλλὰ καί οἱ σπουδαστές τοῦ Φροντιστηρίου τῆς Τραπεζοῦντος δέν ὑστεροῦσαν.

Ἦταν φωτεινὸ ἐθνικὸ καί πνευματικὸ σύμβολον τὸ Φροντιστήριον τῆς Τραπεζοῦντος, ποὺ σκορποῦσε στόν χῶρον τῆς Ἀνατολῆς ἀπλετο τὸ φῶς τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. Καί ὅμως ὑπέκυψε καί ὁ φωτεινὸς τοῦτος φάρος στό πρόσταγμα τῆς σκληρῆς μοίρας. Μέ τὸν ξερριζωμὸ τῶν ποντίων ἀπὸ τίς προαιώνιες ἐστῖες τους, κλείνει τίς πύλες του καί τὸ Φροντιστήριον τῆς Τραπεζοῦντος. Πάνω ἀπὸ διακόσιους μαθηταὶ τοῦ διακόπτουν τίς σπουδὰς τους - ἔτος 1921 - καί ἀκολουθοῦν τὴν ἴδια πορεία μέ τοὺς γονιούς, παίρνουν τὸν δρόμον γιὰ τὴν Ἑλλάδα....

. Α Υ Ρ Α (ὑπόκρουσις)

Ζωὴ τριῶν χιλιάδων ἐτῶν τῶν ἑλληνοποντίων, ζωὴ γεμάτη μέ ἔνδοξα ἱστορικὰ γεγονότα, μέθ' ὠραίους ἐθνικούς ἀγῶνες καί ἡρωϊκὰ κατορθώματα, ζωὴ γεμάτη ἀπὸ θρύλους, μένει τώρα γλυκειὰ ἀνάμνησις στόν νοῦ καί καὶ θῆνος γοερός στήν ψυχὴ κάθε ποντίου, ὅμως μέ βαθειὰ τὴν πίστη

Ἡ λαογραφικὴ μας ἐκπομπή, πού μέ τόση ἀγάπη ἀγκαλιάζει τὰ ἥθη καί τὰ ἔθιμα, τὰ τραγούδια καί τοὺς χορούς μας καί μελετᾷ τὴ ζυγὴ τῶν προγόνων, θεώρησε σκόπιμο νὰ ἔχη σήμερα θέμα της τὴν ἀναστήλωση τοῦ ἐθνικοῦ καί πνευματικοῦ συμβόλου τῶν ποντίων "Φροντιστήριον Τραπεζοῦντος" - Γυμνάσιον Καλαμαριάς. ^{καὶ αὐτὸ ἀναστήλῃ} Σήμερα, παραμονὴ τῆς Ἀνάστασης τοῦ Χριστοῦ, παραμονὴ τῆς μεγάλης χαρᾶς τῆς Λαμπρῆς, ὅπου οἱ καρδιές τῶν παντῶν θά πλημμυρίσουν ἀπὸ ἀπέραντη εὐδαιμονία, γιὰ πῶς ἓνα μεγάλο ὄνειρό τους διακαίεται. Ὁ φωτεινὸς φάρος "Φροντιστήριον Τραπεζοῦντος" ἀναστηλώνεται καί πάλι, στήνεται στὴν Καλαμαριά. Οἱ πόντιοι εὐγνωμονοῦν τὴν πολιτεία γιὰ τὴν ἠθικὴ της συμπαράσταση.

. Λ Υ Ρ Α

Ο.- Ἀς ἀκουσθῇ τώρα ἕνας σκοπὸς ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς δοξασμένης Τραπεζοῦντας.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Ο.- Ἀκούστε τὸ ἐθνικὸ ποντιακὸ ᾄσμα - Ἀκρίτας.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Ο.- Ὁ Μάραντον - Ἡρωϊκὸ δημοτικὸ ᾄσμα τοῦ Πόντου.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Ο.- Τῆς ἀγάπης τραγούδια, λιανοτράγουδα ποντιακά.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Ο.- Καί γιὰ τέλος ἡ λύρα τοῦ Ὀρφέα μόνη. Σόλο λύρα. Ὁ ἦχος της κλείνει μέσα τὸν παλμό τῆς ψυχῆς ἐνὸς κόσμου ὁλόκληρου, τίς χαρές καί τοὺς πόνους του.

. Λ Υ Ρ Α

Ο.- Καλὴ Ἀνάσταση φίλοι μας.

. Σ Η Μ Α

Ο.- Ἀκούσατε σήμερα στὴν ἐκπομπή μας λίγα λόγια γιὰ τὴν ἀναστήλωση τοῦ ἐθνικοῦ καί πνευματικοῦ συμβόλου "Φροντιστήριον Τραπεζοῦντος" στὴν Καλαμαριά. Εἶναι ἡ ἰδιαιτέρη ὀνομασία τοῦ Γυμνασίου της. Κείμενο Στάθης Εὐσταθιάδου. Στὴ λύρα ὁ Γιωργούλης. Μεταδόθηκαν ἐπίσης στὴν ἐκπομπή μας ἐθνικὰ καί ἡρωϊκὰ ποντιακά ᾄσματα καί σκοποὶ καθὼς ^{καὶ} λιανοτράγουδα τοῦ Πόντου.

. τὸ σῆμα σβήνει